

**ŠTEVANO-
VSKA
GLEDALIŠKA
SKUPINA
NA REVJI
STR. 3**

**NAS TAK
LEPAU
GOR
PRIMAJO
STR. 6**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 2. junija 2005 ☀ Leto XV, št. 11

Budimpešta, 24. maj

Reciprociteta da – reciprocitete ne?!

»Sopredsednika mešane komisije Pukšič in Bálint-Pataki sta se dogovorila, da bo naslednje zasedanje mešane komisije v drugi polovici maja, pri čemer bo sestavni del letošnjega zasedanja povezan tudi z obiski manjšinskih institucij na obeh straneh meje,« smo lahko prebrali v poročilu STA z dne 19. aprila, ki ga je izdala o srečanju državnega sekretarja na vladnem Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu Franca Pukšiča in predsednika Urada za zamejske Madžare Józsefa Bálinta-Patakija. Do srečanja je prišlo ob robu obiska madžarskega predsednika Ferenc Mádla v Sloveniji.

Od napovedanega se je uresničila le ena stvar, in sicer da je do zasedanja prišlo v drugi polovici maja. Seja madžarsko-slovenske manjšinske mešane komisije je potekala v Budimpešti, kar samo po sebi izljuje obisk kakršnihkoli manjšinskih institucij na tej ali na drugi strani meje. Tudi časovni načrt zasedanja (madžarska stran kot gostiteljica je zasedanje sklicala za en dan) je kazal na to, da terenskih ogledov ne bo.

Tudi pred samim zasedanjem je bilo vprašljivo, ali bo lahko komisija uspešno uskladila zapisnik o uresničevanju Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic slovenski narodni manjšini na Madžarskem in madžarski narodni skupnosti v Sloveniji, ki je bil podpisan leta 1992. To je potrdil tudi gospod Pukšič, ki je potem, ko so zasedanje v Budimpešti prekinili, povedal: »Bilo je zelo nerealno, da se je predvideval en dan zasedanja mešane komisije, glede na to, da madžarska stran že dve leti ni sklicala komisije. Veliko odprtih vprašanj se je pojavilo, mogoče tudi zaradi tega, ker zadnjih 12 let ni bilo v zapisnikih dovolj natančno opredeljeno, da je to sporazum o reciprocitetni zaščiti slovenske in madžarske manjšine.«

*Predsednik madžarskega dela mešane komisije József Bálint-Pataki (zgoraj)
Predsednik slovenskega dela komisije Franc Pukšič v krugu novinarjev (spodaj)*

Sopredsednik gospod Bálint-Pataki se je sicer strinjal s tem, da je precej odprtih vprašanj, toda vloga sporazuma vidi drugače kot njegov kolega: »Veliko je takih vprašanj, kjer se naša mnenja razhajajo. Največja debata je bila okrog razlage sporazuma iz leta 1992 oziroma okrog naših nalog in obveznosti. Osebnostno nisem pristaš reciprocitete, saj sam sporazum ne govori o materialnih sredstvih, temveč o pravicah, obveznostih, možnostih in pričakovanjih. Mandat mešane komisije je, da soglasno sprejme sklepe, ki jih vlada potrdi, ter zadolži posamezne resorje za izvedbo nalog, ki izhajajo iz teh sklepov.«

Slovenska stran pa prav z izvedbo nalog iz tega sporazuma ni zadovoljna, kajti meni, da madžarska stran svojih obveznosti ni izvajala. Gospod Pukšič je navedel tudi nekatere podatke, najbolj zgovorene med temi je »da je R Slovenija dala v lanskem letu za zaščito madžarske manjšine v Sloveniji 900 milijonov tolarjev, R Madžarska pa le 10 odstotkov tega za zaščito Porabskih Slovencev.«

In kaj menita predsednika o nadaljevanju? »Vesel sem, da je sopredsedujoči gospod Bálint-Pataki predlagal, da gremo na teren, kar pomeni, da si bomo zbrali dokumente, obrazce, si bomo ogledali kvaliteto prostorov, opreme, kjer dve manjšini dejansko živita. Nadaljevanje sledi 21. in 22. junija«, je povedal gospod Pukšič.

»Nadaljevanje se je možnost za to, da najdemo skupni »ton« na področju kulture, šolstva, izobraževanja, če smo ga našli na dosedanjih sedmih sejah, upam, da ga bomo našli tudi na osmem zasedanju,« je povedal gospod Bálint Pataki, ki pa na vprašanje, ali bo nadaljevanje zasedanja v Monoštru, ni želel direktno odgovoriti, dejal je le toliko: »bo na območju Madžarske.«

M. Sukič

8. zbornik soboškega muzeja

DOM ČLOVEŠKEMU SPOMINU

Ob 50. obletnici Pokrajinskega muzeja v Murski Soboti je izšel po številu član- kov in strani tudi najboljše- nejši, 8. zbornik soboškega muzeja. Njegov urednik je Janez Balažič, za všečno likovno opremo pa je poskrbel akademski slikar Sandi Čerček. Zbornik so natisnili v 600 izvodih, v prosti prodaji stane 2500 tolarjev (ali okoli 2600 forintov). Dan po predstavitvi zbornika je bila tudi osrednja slovesnost ob polstoletnem jubileju muzeja pod naslovom Muzej muzeja muzeju. Slavnostni govornik na prireditvi na soboškem grajskem dvorišču je bil dr. Peter Kos, direktor Narodnega muzeja iz Ljubljane. Pokrajinski muzej je prvi zbornik izdal

pred petnajstimi leti, naj- novejši je izšel ob jubileju, ki je navdse pomemben za usta- novo, malo pa pomeni v primerjavi s stoletji in tisoč- letji, koliko posegajo v pre- teklost arheologi in drugi sodelavci kulturne ustanove, ki si v državnem merilu prizadeva za dostojno me- sto in ustrezen, tudi materi- alni odnos za opravljanje važnega poslanstva.

V uvodnem delu 8. zbornika so priložnostni zapisi, pos- večeni obletnici, med njimi tudi pesem Ferija Lainščka Demoni. Janez Balažič, urednik zbornika, je uvodnik naslovil Dom človeškemu spominu (od njega je »sposojen« naslov članka). Poudaril je, da »za materialni- mi ustaljnimi preteklosti stoji izjemen duhovni ka-

pital. Mi smo po lastni iz- biri in v skladu z danostmi ter zmožnostmi zato tu, da pomagamo prevajati v predmete minulih dob za- predeno stanje duha: v berljiv jezik, v kakovostno razstavo, v nazorno pred- stavo, v trajnost spomina. Pot do tja in sem je dolga, zapletena.« Avtor tudi oce- njuje, da so za nova poslan-

In želim verjeti, da tudi jaz njegovega.«

V razpravah in člankih po- membna spoznanja prina- šata prispevka Irene Šavel in Mitje Guština, ki se ukvar- jata s prazgodovinskimi naj- dišči na trasi pomurske av- toceste. Branko Kerma- pa prikazuje takoimenovano slovansko jamo, najdišča, kjer se ukvarja s prihodom Slovanov v poznem 6. sto- letju na prostor današnjega Prekmurja. Drugi del zbor- nika prinaša zgodovinske razprave, v zadnjem delu pa so etnografski oziroma to- pografski prispevki.

Kot muzej, tako njegovi zborniki z dejavnostmi in razpravami posega tudi v zamejski prostor. Tako Janez Durič piše o nagrobnih napisih v Porabju in na Go- ričkem. Na osnovi 2663 zbranih napisov prinaša spoznanja o narodni isto- vnetosti, jezikovni drugač- nosti, vsebinskih posebnostih in oblikovnih različicah.

»Mojo pozornost so priteg- nili nagrobni zapisi v na- rečju oziroma starem pre- kmurskem knjižnem jezi- ku, v katerem so bile v 18. in 19. stoletju zapisane šte- vilne knjige, predvsem iz- pod peres duhovnikov, za cerkvene in veroučne po- trebe,« je zapisal v obsežnem članku. Dr. Andrea Haberl – Zemljič pa na primeru petih vasi razpravlja o radgonskem kotu (Avstrija) pred globalizacijo. Iz teksta zve- mo marsikaj iz življenja in položaja Slovencev v avst- rijski zvezni deželi Štajer- ski.

Čeprav obsežnem in pre- predenem s številnimi po- datki in spoznanji, bodo po 8. zborniku soboškega mu- zeja zagotovo posegli tudi strokovno manj podkovani bralci, ki jih priteguje tako preteklost kot sedanjost in prihodnost prostora in oko- lja, v katerem živijo.

eR

Neuničljivo upanje

Cerkev sv. Trojice v Odrancaj je dobila novi obraz, lejpe tri zvonike (törme). Načrt za cerkev sv. Trojice je že leta 1946 naredo Plečnikov asistent, arhitekt Janez Valentincič iz Ljubljane. Takratna oblast je nej stejla vodati gradbenega dovoljenja (engedély) za zidanje cerkvi. Zaplenila je cejni material za novo cerkev in zaprla župnika in cerkvene kot- rige. Pa mislite, ka so Odranci obupali? Nejsjo, šli so na Goričko in si sami poskrbeli za lejs, da bi leko leseno cerkev zidali. To se njim je posrečilo, 28 m dolgo pa 8 m šurko cerkev so postavili. Za redne meše je služila 18 lejt.

Za zdajšnje cerkev so dobili dovolj- nje leta 1964, ar- hitekt je mogo svoj veličastni plan na menške vzeti, nej so smeli zozidati trej törmov. Cer- kevs so še tisto leto začnili zidati. Pri gradbi kupole se je zgodila nesreča, 8 ldi je mrlau. Gos- pold Lojze Kozar st. so mi ednok pove- dali, gda so mi tuo lejpo cerkev nut- pokazali: »Se ne najdejo takši ljudje, ki bi tako bridko in globoko občutili svoje nesreče, kako so jo občutili Odranci.«

Cerkev neuničljivega vupanja je v trej lejtaj bila na telko zozidana, da so leko v njej meli bogoslužje. Leta 1983 je bio povišan zvonik in so kúpili tri zvonove, leta 1997 so posta- vili nove orgle, štere imajo 23 registrov in 1473 piščalk. Leta 2000 so se odranski verniki odloučili, da svojo cerkev sv. Trojice dokončajo po prvotnom plani. Ravno v tom jubilejnom leti so to cerkev razglasili za romarsko cerkev.

Na nedelo sv. Trojstva, 22. majašu, so blagoslovili tri zvo- nike/törme. Od daleč se lesketajo, visko v nebo se dvigujejo, troedinega Boga hvalijo.

Cerkev, štero so že šestdeset lejt načrtovali, se je zozidala rejsan s trdno vero, upanjem in z ljubeznijo. Zozidali so jo verniki, pa dva dobra dušna pastirja, Kozara. Škoda, da so se starejši gospaud Kozar tega trenutka nej včakali. Oni že v nebesi uživajo večni mir in pokoj, ker so dobro semen posejali. Ravno tak vodijo vas po poti mlajši gospaud Lojze Kozar. Odranci so leko ponosni na svojoga dušnoga pastirja, on pa na nji.

Vera Gašpar

V spomin

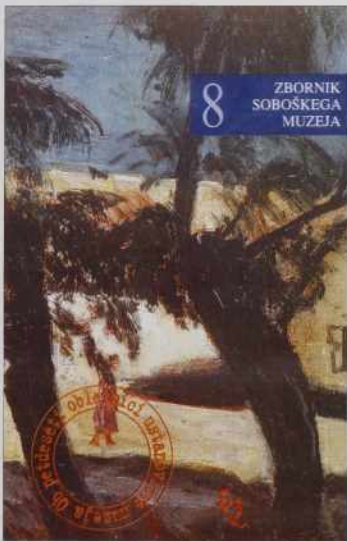
Že deset let dom je prazen,
odkar odšel si k počitku,
dragi mož, oče, stari oče,
sorodnik in prijatelj

Laci Gašpar
z Gornjega Senika.

Neizmerno te pogrešamo, odkar smo sami ostali, še bi te potrebovali.

Hvala Vam, ki še cenite njegovo poštenost in dobroto s svečami in molitvijo pri njegovem grobu.

Vsi njegovi

8 ZBORNIK SOBOŠKEGA MUZEJA

Števanovska gledališka skupina na reviji v Murski Soboti

Števanovska amaterska gledališka skupina »Veseli pajdaši« že šesto leto dela. Vsako leto se je edno nauvo igro navčila. Lani smo pa prišli do toga, ka so nas začnili merkati, pa so nas pozvali na revijo v Mursko So-

nas navekše pozitivno ocenili, pa kak avtorica, tak igralci smo dobre tanače dobili. Lanska igra je mejla naslov »Na biroviji«. Dobro smo si zamerkali tistoga ipa, kakše hibe moramo vpopraviti pa smo se v letoš-

je strokovnjak (selektor) sploj pozitivno cenijo. V drugom dejanjji pokažemo, kakša je šaula gnes. Mislim, ka starejšim nej trbej dosta gučati od toga, ka pred 60 lejtami kak smo v šaulo ojdli. Tau pa, kak je gnes, bole mladi znajo, pa te leko vküp zmejrijo usodo šaularov pa si med tejm leko premišlavajo. Tau je te tu tak, če smo mi s toga komedijo napravili. Igralci so vse s sebe dali, ka je od nji mogauče bilau. Nam je pa skauz tau napameti ojdlo, kakša baude ocenena. Tau je etakšoga ipa vsigdar velka trauma.

Janez Vencel, dramaturg iz Ljubljane, je sedo k našomi stoli pa je povedo, ka je njegvo mnenje od naše igre. Če bi bistvo njegve misli steli z edno rečjov povedati, te moramo povedati, ka je njegova ocena pozitivna bila. S tejm vred smo znauvič dobili dobre tanače.

Njegve tanače smo poštuvali že na premieri v domanjoj vesi. Pri nas doma publika vse te hibe nej gvušno ka na pamet vzema, je pravo gos-

paud Vencel, steri od lani že bole dobro razmej naš porabski jezik. Naslednje nas je pa proso, naj delamo tadatale, sploj je potrebno, da etakše skupine mamu. Publika je nej velka bila, de-

poglednit, kakoli ka so oni od sedme do osme vöre že bili na ednoj proslavi. Etak se je pa malo ta potegno cajt, depa tak so prajli, ka so rejsan veseli, srečni, ka so prišli nas tu poglednit. Tau

»Veseli pajdaši« so na risauski ponejdek notpokazali svojo najnovjšo igro doma v vesi.

boto tu. Dosti batrivnosti smo si mogli zbrati za tau, da bi se tam tu nut pokazali, da bi nas gledališki strokovnjaki ocenjevali. Depa tak se je zgodilo, ka je ranč ta stopaj nam dau mauč, batrivnost, naj tadala delamo. Lani so

njom igri trüdili hibe popraviti.

Letos smo se navčili nauvo igro z naslovom »Šaula včeraj, šaula gnes« V prvom dejanjji (felvonás) smo malo indašnje šaulo »prinesli« na oder. Tau je bila tema, ka go

Ob takši prilikaj vsigdar lepau vküppridejo lidje iz Števanovec pa Otkauvec.

pa navdušena. Velko ploskanje je bilau med igrov pa smej. Pa te ne smejmo samo tak mimo titi lejpe geste, ka so go upokojenci iz Murske Sobote napravili. Dosti ji je prišlo, pa tau leko zahvalimo Esteri Pleša, ki je nanjé vzela te lüdi, naj nas pridejo

se je te najbolje vidlo, gda so na odri dokončali drugo dejanje, so se igralci poslovili od publike, pa se je nišče nej geno. Radi bi prej bili, če bi se zgodba nadaljevala.

Irena Barber
avtorica igre

Sobočanci v Somboteli

V soboto, 21. maja, se je v Somboteu pripelalo 50 članov madžarskoga društva (Baráti Kör Magyar Művelődési Egyesület) iz Murske Sobotje. Društvo letos sveti 15. oblejtnico ustanovitve. Od

lanskoga leta je predsednica društva Ela Pivar. V društvu so nej samo Madžari, šteri živijo v Soboti pa na Goričkom, liki ništerni z drugí krajin Slovenije tó. Člani so tudi Slovenci, Hrvati in druge narod-

nosti, šteri se zanimajo za madžarsko kulturo. Ranč tak je pri nas v Somboteli. Zatok smo si navezali stike kot manjšinski društvi.

Sobočancom smo notpokazali Somboteu: pušpekovo muzej, pušpekovo cerkev, salezijsansko cerkev in grob Avgusta Pavla, cerkev svetoga Martina. Zadvečerka pa Skansen. V Slovenskoj iži smo meli srečanje članov dvej družtev. Na srečanji smo se pogučavali in spejvali slovenski in madžarski. Dosta je bilau med nami takši, šteri gučimo badva jezika. Drugí so se pa malo včili madžarski pa slovenski.

Sakalauvska folklor v Gencsapáti

Na risausko nedelo, 15. majüša, se je Sakalauvska folklorna skupina s svojimi slovenskimi plesi oprvim pokazala nota na prireditvi »Risauska karažnost« v vesi Gencsapáti. Na reviji mednarodnoga festivala vogrski plesov so plesali kak gostje, predstavniki Porabski Slovincov. Plesje je nota navčila Marija Rituper iz Murske Sobote s pomočtjav domanje mentorice Elizabete Kovač, na harmoniko ji je sprvajo Boris Velner iz Vučje Gomile.

Sobočanci in Sombotelčani

-mk-

OD SLOVENIJE...

Zvita podlasica 2005

Premier Janez Janša je po ogledu osrednje taktične vaje poveljstev in enot večnacionalnih sil kopenske vojske Slovenije, Italije in Madžarske v sklopu vaje Zvita podlasica 2005 na Počku dejal, da je vsaka vaja, na kateri se preverja komuniciranje in usklajevanje različnih postopkov, koristna, saj predstavlja realno vojaško situacijo. Predstavitelji si je ogledal tudi predsednik države Janez Drnovšek in ob tem povedal, da je vaja koristna za vzpostavljanje zaupanja in sodelovanja med tremi vojskami.

Nova praznika?

Vlada je pripravila novelo zakona o praznikih in dela prostih dnevih. Tako naj bi v Sloveniji po novem obeleževali 15. september kot dan vrnitve Primorske k matični domovini in 23. november kot dan Rudolfa Maistra - oba kot praznika in ne dela prosta dneva. Dosedanji dan samostojnosti, 26. december, pa bi preimenovali v dan samostojnosti in enotnosti.

15. september je dan spomina na uveljavitev mirovne pogodbe z Italijo, ko je bil matični domovini vrnjen velik del Goriške. 23. novembra 1918 pa je Rudolf Maister prevzel vojaško oblast v Mariboru, s tem pa so se odprle možnosti za zavarovanje severne meje, za pridobitev dela Koroške in za združitve Prekmurja z matično domovino.

Medijsko poročanje o zamejcih

Komisija državnega zbora za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu je na svoji seji razpravljala o problematiki medijskega poročanja o Slovencih v zamejstvu in po svetu. Radioteleviziji Slovenija je komisija dala pobudo, naj v svoje medijsko poročanje v večji meri vključi poročanje o delu in življenju Slovencev v zamejstvu in po svetu, urednike časopisnih hiš pa je seznanila z njihovimi željami po večji medijski pozornosti.

Den materne rejči

na pau Romun, ali pa cejlak...

Törki, Tatari, Slovani, Romuni se mešajo v mojem srci...

S tem je sto povodati, ka v Karpatskoj dolini so se narodi vküpzmešali. Vskiši se sam odlauči, kakše narodnosti je, štera je njegva materna rejč. Depa poštvovati mora druge narode tó, ka v naši žilaj, šteri živemo tú v Karpatskoj dolini, teče mejšana krv več narodov.

Mi Slovenci že tó več kak gezero lejt vküper živimo z madžarskim narodom. Zvün svoje kulture najbolje poznamo madžarsko kulturo. Zatok smo letos v Somboteli pozdravljali matere s pesmijo Attila Józsefa, štero je napiso svojjo materi (Mama). V slovenščino je pesem prevedo Kajetan Kovič. V slovenščini smo čuli pesem od Ančike Braunštejn, v madžarščini pa od siná, Viktora Čardina. Drugi sin János pa je gorprešto pesem

Lászlója Mécsa, Tri žalosti kraliča. László Mécs je mad-

po drugoj bojni so ma vödavalí pesmi na tihinskom. Na

Madžarskom samo v 70. lejtaj. Mrau je 1978. leta v Pannonhalmi. Na slejndje pa smo ženske pozdravljale moške, ka brezi nji bi nej mogle biti matere. Dobilí so od nas „mali slovar“ z rečami: svinčnik=klabajs=ceruza, mehki svinčnik=meki klabajs=puha ceruza, trdi svinčnik=trdi klabajs=kemény ceruza.

Cü toma pa eden klabajs pa malo „gipsa“.

Marija Kozar

Sombotelčani obračajo slovar.

žarski pesnik s Slovaške. Bil je duhovnik, premontrejski redovnik. Med dvöma bojnama je bil zelo popularen s svojimi verskimi pesmimi.

Mouč materinščine

Lejpi svetek smo meli 14. maja v prostoraj Slovenskoga društva Avgust Pavel ino Slovenske samouprave v Somboteli. Te den smo svetili Den materne rejči. Biu je tou zaistinski kulturni praznik v Somboteli živčih Slovencev, ar smo spoznali edno velko delo, leko bi pravla življenjsko delo, ploud trestilejtnoga filološkoga zbiralnoga dela Franceka Mukiča Porabsko-knjižnoslovensko-madžarski slovar.

Vrejdnost toga slovara je gnes ešče zmetno popolno-ma ocejniti, ali čütimo, ka je tou zvönredno velke vrejdnosti delo. Tou je biu prvi odločilni stopaj, šteri aktivno deluje prouti asimilaciji, šteri dosta prispejva k tomí, ka porabsko narečje rejšimo predčasne smrti.

Niti eden jezik je nej obvarovani pred asimilacijo. Če se asimilacija ednouk začne, te

že te proces venomer bistrejši grata, deluje podobno kak inflacija. Jeziki ranč tak majo svoj žitek, kak človek, kak cejla živa narava. Rodijo se, cvetjeto ino začnejo pomali odmerati. Tou je bila usoda tüdi velikih klasičnih jezikov, kak na primer starogrškoga, latinskoga, sanskrtškoga jezika. Leko pa podužsamo žitek ednoga jezika, leko ga spravimo v no-uvu cvetoučo dobo, leko ga znouvič povzdignemo na knjižno raven.

Ka je pravzaprav pomen knjižnoga jezika? Nakelko se razlikuje od dialektá? Tou je pri posameznij jezikaj nači. Vzemimo na primer slovenskoga ali nemškoga. Na raznij mejstaj nücajo tak različne variante ednoga istoga jezika, ka se lidge med sebov spoj ne bi razmeli, če nej bi bilou ednoga takšega skupnoga knjižnoga jezika, kak je denešnji slovenski ali

nemški, tak zvani Hochdeutsch ali deutsche Bühnensprache. Toga se vsi morajo navčiti, ar se samo s pomočjou toga skupnoga besednoga kinča med sebov razmijo. V vogrskom jeziki velikih razločkov nega. Dobro se med sebov razmimo, ar je sorazmerno malo takših rejči, štere bi moutile razumljivost. V vogrskom jeziki nega velkoga razločka niti med gučanim ino pisanim jezikom. Ali tüdi v vogrskom jeziki je potrebno doloučiti knjižne norme, ranč tak, kak vrtnar zrejže s ščipkov divje poganjke, kak iz cvetlične grede vöpbere pleveu. Ali püstimo zdaj nemški ino vogrski jezik, poglednimo slovenskoga. Te jezik bi mogo vsakši od nas, naj bode Porabski ali prekmurski Slovenec, dobro obvladati, ar z njegovo pomočjou se leko vklüčimo v vseslovensko kulturo, leko

spoznamo našo skupno slovensko kulturno zapuščino. Ali mi mamó ešče edno nalogo, tou je znati porabsko-prekmursko narečje ino ga povzdignoti po možnosti na knjižno raven, tou pomejni na takši nivo, ka se na tom jeziki ne bomo mogli samo o vrejnem ali o poljedeljstvu zgučavati, nego tüdi o drugih važnih vsakdenešnjih pitanjih, o vsem, ka nas interesira. Razumljivo je, ka gledouč na malo število nositelov toga jezika ne moremo, pa ranč nema smisla izdelati v prekmursčini za vse znanosti strokovne izraze, šteri se imenujejo terminus technicus. Mogli bi pa zbrati ino adaptirati tüdi za porabsko-prekmurski dialekt tiste splošno potrebne strokovne izraze, štere nüca pri komunikaciji povprečno izobraženi človek. Če jezik gojimo, če ga spravimo na takši nivo, ka de sposoben

Mouč materinščine
(nadaljevanje s 4. strani)

svojo vlogo - vlogo komunikacije tudi včeno ga človeka spunjavati, njemu podug-samo žitek. Dostakrat čujemo, ka je te jezik arhaičen. Zakoj bi biu bole arhaičen kak na primer vogrski? Vejpa v vogrskom tudi najdemo stare rejči! Samo ka v slovenskom knjižnom jeziki, ranč tak kak v vogrskom jeziki, najdemo pouleg starih tudi najnovejše rejči, zavolo šterih so tej jeziki primerni za komunikacijo o dnešnjih problemih na kakšnom koli nivoji, celou na znanstvenom nivoji. V porabsko-prekmurškom narečji pa večinoma te permanentni razvoj jezika fali, fali tisti razvoj, šteri bi biu paralelen z razvojom družbe, znanosti. Ništerni pravijo, ka se za 30-40 lejt asimilacija popolnoma dokonča, pa zavolo toga se zdaj več ne splača nika napraviti. Tou bi bilou podobno tomi, kak če bi nika več nej dali popraviti na hiži, ar mogouče vütro že merjemo. Hvala Bougi, ka nas je več takših, šteri si tak mislimo, ka mogouče vütro merjemo, ali gnes ešče popolnoma ščemo vživati vse, ka je mogouče.

Pred kakšnimi devetdesetimi lejtmi je bil naš jezik ešče popolnoma primeren za vse vrste komunikacije. Zakoj tou svojo funkcijo že samo v omejenoj meri leko spunjava? Prostor med Muro ino Rabo je biu za časa avstro-ogrske monarhije, tou je duga stouletja, odtrgnjeni od velike slovenske zemle, zato se je razvijao po svoje, izolirano. Tragedija vogrskoga orsağa, štera je povezana s Trianonom, je Porabske Slovence zvönredno šokirala, ar je tej par gezero lüdi popolnoma kraj vtrgnola od vsakše slovenske povezanosti, tudi od svojih najbližnjih jezikovnih sorodnikov, Prekmurcov. Porabje je zavolo političnoga nasilja gratalo eden mali otok v »morji vogrskoga naroda«, brez jezikovnoga za-

ledja, pa tudi jezikovni teror - če gli nej primarni, sekundarni pa na vsak način - je prispejvao svoje.

Leko trdim, ka je Francek Mukič s svojim Porabsko-knjižnoslovensko-madžarskim slovarom napravou prvi odločilni stopaj po tistoj pouti, štero bi najraje imenuvala za reševalno akcijo našega jezika, tou je porabsčine ino prekmurščine, med šterima velkih razlik pravzaprav nega. »Porabsko-knjižnoslovensko-madžarski slovar avtorja Franca Mukiča orje ledino v slovenskem slovaropisju,« ocenjuje njegovo vlogo profesorica dr. Zinka Zorko. Gospa profesorica predlaga slovar, šteri vsebuje približno edenajst gezero rejči, predvsem učitelom, duhovnikom, novinarom, pesnikom, pisatelom. Tou je istina, ka te slovar koristno leko nücajo tisti, šteri porabsčino ali prekmurščino dobro obvladajo. Šteri pa nej, bi pa bole nücali vogrsko-porabsko varianto. Zato bi bilou koristno, če bi tomi slovari, kak prvomi te serije, nasledüvao ešče vogrsko-porabski, potom pa eden, porabskomi dialekti adaptirani slovar neologizmov, tou je poimenovani najnovejših pojavov, predmetov našega žitka, oziroma internacionalizmov, tou je v vnuogh jezikaj nücanih latinskih, starogrških, ali angleških rejči. Tou je že samo periferno pitanje, ali naj bodeta teva dva v ednom zvezki ali vsaki eketra. Nesporno pa je, ka se potom slovar more permanentno dopolnjavati, naprimer v priligi našega lista. Zaka je tou potrebno, leko stoj pita, šteri se menje spravla s filološkimi pitanji, vejpa mamou v vogrščini slovar tujk, šteroga lejko nücamo, če ščemo. Samo ka moramo znati, ka ma vsakši jezik svoje specialnosti, štere more upoštevati, ovak se tujka ne prilagaja k specifiki jezika. Vsakši jezik prevzeme tujke po svoje: stable (angl.), stabil (nem.), stabilen (slov.),

stabil (izg.: štabil - madž.)... Če tou prevzetje ne bomo regulirali, nastane v jeziki kaos, vsakši de ga nüco po svoje.

Zaka jezik odmera? Zaka ga ne nücajo Slovenci v Porabji za splošno konverzacijo tak kak na primer v Sloveniji živeči Vougrri vogrski jezik, spitavajo ništerni. Na tou pitanje je najležej odgovoriti, če pomislimo na tou, ka je pravzaprav vloga jezika. Jezik je abstraktna forma stvarnoga žitka, poimenüvanje dejanj, predmetov, misli. Če je jezik nej sposoben poimenovati omenjena dugovanja, je nej sposoben za žitek, niti za pisno niti za ustno komunikacijo. Moramo ga torej »vrüčiti«. Vogrski jezik, šteroga gučijo Vougrri v Sloveniji pa na Vogrskom, je spoj bluzi knjižnomi jeziki, kak sam že omejnila, zvün toga »praktično nega razločka med dialekti ino knjižnim jezikom« (Grétsy László). Torej nosilci toga jezika nemajo takšnih problemov, kak ga mamou mi z našo materinščino. Tou je torej nej pitanje narodne-narodnostne zavesti, kak tou ništerni ščejo poudariti, ka prej pri Porabskih Slovacaj že večinoma fali. Teva dva jezika se na toj podlagi razlikujeta. Tou pitanje je enostavno. Ranč tak deluje, kak če se edna kosilnica pokvari, pa je več nej primerna za travo kositi, jo taličimo pa küpimo nouvo. Zato se ne smejmo čüduvati, če se lidge ne mantrajo s tistim jezikom, šteri je več nej primeren za spunjavanje svoje naloge. Ali mi, šteri se imenüjemo za filologe, moramo jezik gojiti, ga adaptirati na takšni nivo, ka de primeren tudi za konverzacijo izobraženoga človeka. Politiki pa majo nalogo, ka materialno podperajo vse možnosti, štere so primerne za razširjavanje besednoga kinča, tou je radio, televizijo, štampo, vödvavanje knjij, soulo, knjižnice, kulturna društva, pa tudi etično podperati tou delo s tem, ka na jezikovno mejša-

no področje nastavijo samo takšne državne uslužbenice, državne uradnike, šteri obvladajo narečje, vogrski, pa tudi slovenski jezik. Tudi cerkev bi mogla pri tom deli spunjavati svojo nalogo.

Franček Mukič je v svojem slovari - s tem, ka je zbraou ogromno količino rejči ino fraz - registrirau momentalno stanje jezika, šteri je sposoben za enostavno konverzacijo, pa za čtenje stare literature, ar se je obvarvau na takšoj razvojnoj stopnji, gda smo avto že meli, nej pa bilou džipa, kabrioleta, limuzine, rallyja, tovornjaka, transporterja, oldtimerja, nej bilou vesoljskoga eroplana, nej bilou vremenskih ino telekomunikacijskih satelitov. Zato bi tisti, šteri na primer pišejo prispevke v prekmurščini ali porabsčini, na vsak način potrebuvali pouleg porabsko-slov-madž. tudi madžarsko-slov. slovar, zvün toga slovar tujk ino neologizmov. Za četrti slovar te serije bi pa predlagala tematski slovar, v šterom so zbrane rejči, fraze ino besedne družine posameznih tem. Tou ne trdim, ka bi vse moral napraviti eden človek, Francek Mukič, bar je on že dokazou, s kakšno velko delozmožnostjo razpolaga, nego pod njegovim vodstvom bi tou lejko bila permanentna naloga ednoga tima.

Slovenski jezik je postano uradni jezik Evropske unije. Jezik mednarodnih strokovnih konferenc je večinoma angleški. Na našem porabsko/prekmurškom dialekti pa lejko spoznamo našo kulturo, kulturo kraja, gde so naše korenine. Ranč tak, kak rešüvlemo stare predmete v muzeji, naj ne pridejo na nikoj, moramo rešüvati tudi naš jezik. Samo jezik je nej stari predmet, šteroga enostavno v vitrino denemo, pa ga gledamo, nego usposobiti ga moramo za vsakdnešnje nücanje.

Suzana Guoth

... DO MADŽARSKE

Madžarski premier v Srbiji in Črni gori

Madžarski premier Ferenc Gyurcsány je 26. in 27. maja obiskal Srbijo in Črno goro. Obisk je začel v Beogradu, potem je odpotoval v Podgorico, v petek pa je obiskal Novi Sad in Subotico. V Subotici je odprl Madžarsko hišo, ki je bila zgrajena s pomočjo sredstev iz madžarskega proračuna. Njegov obisk je bil namenjen izboljšanju odnosov med državama, ki so se poslabšali zaradi napadov na vojvodinske Madžare. Temu je namenjen tudi t. i. program tolerance, ki sta ga na začetku februarja skupaj začela predsednika madžarskega in srbskega parlamenta v Szegeđu. 25. maja je predsednica madžarskega parlamenta ob Paličkem jezeru odprla tabor tolerance, otvoritve se je udeležil tudi predsednik Urada za zamejske Madžare Jozsef Bálint-Pataki.

Po varuhu človekovih pravic je nujna sprememba manjšinske zakonodaje

Jenö Kaltenbach, varuh človekovih pravic, je v madžarskem parlamentu poudaril, če poslanci ne bodo sprejeli spremembe zakona o manjšinskih volitvah, potem leta 2006 na Madžarskem ne bo prišlo do volitev manjšinskih samouprav. Poslanec je seznanil tudi s tem, da je osnutek zakona o manjšinskih volitvah primeren za to, da bi nemanjšinci kandidirali na manjšinskih volitvah. Madžarska vlada bo Kaltenbacha predlagala za kandidata za varuha človekovih pravic pri Svetu Evrope.

Programi, prireditve

- 11. junija bo Mešani pevski zbor Avgust Pavel nastopil v Volčjem Potoku, 18. in 19. junija pa bo sodeloval na Pevskem taboru v Sentvidu pri Stični.
- Od 15. do 17. junija bo v Murški Soboti potekal tabor porabskih predšolskih otrok.
- 18. in 19. junija bo gledališka skupina Nindrik-Indrik gostovala na 6. zamejskem festivalu amaterskih dramskih skupin v Mavhinju v Italiji.

»Nas tak lepau gor primajo«

Slovenska zveza že več let dela vtjüper s Slovenci v Maribori, steri živejo pa delajo v svojom menšom varaši, v Mestni četrti Magdalena. Varaš Maribor je razdeljen na menše tale, tak ga je bola ležej ravnati. Ma 6 krajevni skupnosti (helyi község) pa 11 mestni četrti (városnegyed). Mestno četrt Magdalena so ustvaurili 1997. leta iz štiri krajevni skupnosti. Ime Magdalena je dobila po cerkvi, stera je najstarejši spomenik v njivom tali. V tau mestnoj četrti žive skur sedem gezero lidi, šte se med srednje velke četrti. Leko bi bijo en mali varaš, vej pa pri nas v samom Monoštiri nas tū nejga dosta več. Ma svoj vrtec, tri osnovne šaule, Srejdjno zdravstveno šaulo, gimnazijo, dijaški dom, knjižnico, Visoko zdravstveno šaulo, špitála, Europark, železniški trikotnik. Leko se pa hvalijo s tejm tū, ka majo dosta lidi, steri z dobre vaule delajo v športnij pa v kulturnij društvaj, skupinaj. Etak leko majo

svoje programe pa nota zopodijo Slovenijo pa drūdje tajinske rosage s svojimi pri-dnimi skupinami.

Mestna četrt ma za svoj najvejši svetek 10. juniuš, ustanovitev same četrti. V okviru toga jubilejnoga sve-tka letošnje programe majo od 6. majuša do 14. juniuša. Domanji lidge majo zavole si prebirati med programi, vej so pa koncerti doma-njoga, 85 letnoga zbora Angela Besednjaka, likovne razstave, turnir v malom nogometi, kegljaški, šahovski

pa košarkarski turnirji, ri-bolov, sveta meša, svetešnji djilejš. Med tejm sta dva programa, na stera smo že

tretjo leto pozvani Porabci tū. Tau sta turnir v malom nogometi, kam so letos pa pozvani se brsat gorejnijse-ničtji šaulardje, pa Srečanje pevski zborov, vokalni sku-pin pa goslarov. Na tau za-djóm svetki, 19. majuša, so leko spejvale varaške ljud-ske pevke že od drūgim. Tau je zatok velko poštenje za nas, ka so samo naše ženske

bile pozvane kak gostje, vse drūdje skupine so bile do-manje iz same četrti. Kak je bogati té tau na kulturnom področji, že tau tū kaže, ka je nastaupilo vsvküper 10 domanji skupin. Tau so: pevski zbori dveje šaule, vr-tca, mladinski zbor dveje srednje šaule, dijaškoga da-uma, vokalna skupina ma-kedonskoga društva, MePz KUD Angel Besednjak pa pihalni orkester „Svoboda“. Čütilo se je, da so vsi steli pokazati svojo najbaugšo znanje svojim domanjim li-dam, steri so sami tū sta-riške, padaši, sausadge, ko-legi pa znanci. Varaške žen-ske so z žmano porabsko re-čtjauv pozdravile publiko, gda so pod vodstvom Marije Rituper zapojevale tri pe-smi (*Oče so mi pravli, Moj rozmarin pa Marička je špancerala*). Ta slejdnja pe-sem nas je vcejlak v smej sprajla. Na konci programa smo se pa skur vsi v dvorani na pete postavili, ka smo nej samo z vüjami pa z lampami, liki z očami tū steli videti

pa čütü goslare. Na te čas smo vejn vsi pozabili, ka se godi kaulek nas, čüli smo samo nepozableno igranje. Ške gnesden se spaumnim, ka je tau ranč tak bilau, gda so tej goslarge igrali na Slo-venskom kulturnom svetki v Slovenskom daumi v Monoštiri.

Na, gda smo k sebi prišli, ka je konec, smo se napautili na urad Mestne četrti, gde so nas veseli obrazi, tople reči pa bogati stoli čakali. Najlepša je pa bilau, gda so vsi vküper spejvali in so se kumar leko posloveli eden od drūgoga. Skonze so nam med zbaugom davanjom vüjšle od radosti. Za te lejpi den, za možnost nastopa, se s toplim srecaum zahvalimo organizatorom, posaba gos-pe Štefki Čontali, ki ma najvejšo brigo za nas, je gratala naša trno dobra padaškinja. Za zahvalo naj bo naslednji stavek od ene pevke „Mi sé preveč radü demo, ka nas tak lepau gor primajo.“

Klara Fodor

Pismo iz Sobote

Nika nouvoga

Žitek je zamotani, od toga nega guča, ka bi nej biu. Si leko broдите, kak bi bilou, če bi biu vsigdar naravnani, kak bi mi škeli? Si leko sploj broдите, kak naleki bi živeli, če bi si nej žitek zmišlavo ni-kšne svoje pouti es pa ta, gor pa doj, lejvo pa na pravo? Bi sploj bilou zanimivo oditi po toum svejti, če bi tak bilou, kak si vsikši od nas vözbodi, ka naj bou?

Vredi, škem vam povedati, ka je zaodlo mojga pajdaša. Tou je bilou že davnik. Na, nej ranč indasvejta, liki eno pet ali šest lejt nazaj. Na zvün je pri njemi tak kazalo, kak njemi vse v njegovom žitki štima. Vsigdar je biu trno veseli, dobre vole, srečen v službi, zadovolen sam s seuv in s trno lejpo pa čedno

žensko pri sebi. Dapa nevo-la se je začala, gda sta oba nagnouk gor prišla, kak se njima več nika nouvoga ne godi v njinom žitki. Leko, ka sta se eden drugomi eške itak vidla, leko, ka sta se eške mela radiva, dapa pri ed-nom od njiva je vola do dru-goga ta odišla. Pa je po ti-stom začalo ovoga drugoga tou pomalek trno boleti. Kcuj k tomi je vöprišlo, kak se ednomi začo vcejla viditi nekak drugi. Tak je vse vkü-per gratalo eške bole zamotano pa nevoulasto. Té moj padaš mi je pripovejdo, po-malek piu vó iz posance pa biu trno betežaste vole. Kak če bi njemi falü falat tejlá.

- Ranč tak se čütim, kak če bi mi falü falat tejlá, - si je na šurko zdejno. - Njoj se

nika vcejlak nouvoga godi v žitki, ge pa odim kouli kak kakši zgübleni muzi-kaš.

Pogledno sam ga pa je rejsan tak vövido kak človek, ka je zgübo kompas, oči, pa cejlo pamet. Po tistom mi je tumačo tadale, kak kuman zdaj vidi, ka je nej vido, kak bi se mogo ravnati v premi-noučom časi. Kak se njemi dosta prekesno kažejo kejpi od njega pa od nje, stere je nej mogo razmeti pa je za-tok vse delo nauopak.

- Zdj se vcejla vömenim. Po tistom mo takši, kak me je škela videti, - si je eške bole na šurko zdejno. - Po tistom de me vejn mejla znouva rada.

Na, tak se je potistom man-trau, ka bi grato takši, ka bi

ga njegva znouva rada mej-la. Dapa njegva je več nej vidla nikoga drugoga kak pa samo tistoga, v sterom je vidla nika vcejlak nouvoga. Njega je tadale bolelo zato-ga volo, una se je svejtila v novom žitki. Čas pa je na-biro dneve, kedne, mejsece, vküper so se zakelila lejta. Tak pomalek je tisto njeno nouvo gratalo že bole staro, od padaša betek vse menje betežasti. Kak naj povejm bole prousto? Ne vejm, če vejm tou tapovedati. Istina je, ka se je njoj zgodilo gna-ko kak z njim, njemi pa ranč tak, kak že gnouk ali pa dvakrat. Pa sta se po tistom, gda je njegov beteg taminü pa je njoj že palik bilou vse po starom, srečala.

-Kak najti povejm, - se mi je

na šurko smedjau. - Tak mi je bilou, kak če bi se oprvin srečala. Kak če bi vse bilou nika nouvoga, - so se njemi oči svejtile kak reflektori v najbolje kmičnoj kmici. Kak če bi vsej tej lejt sploj nej bilou.

Tadale mi je tumačo, kak je njoj tó vse vcejlak tak, kak bi njoj v žitek prišlo nika nou-voga, kak bi se oprvin spo-znala. Na, sam si pravo pri sebi, kak je leko čas kratak po tistom, gda tamine. Pa sam pogledno eške sam se be in si zapovedo: ne dopü-sti si, ka bi te kaj taodpelalo v nika nouvoga. Naj bou kak je! Ka je gvüšno je gvüšno, čigli ne vejm, ka si tista moja v zadnji dnevaj brodi. Kak če bi iskala nika nou-voga. Miki

Mlaščiči guči pri Malom potoki

Mala ves se zača tam, gde nut v njou priteče Mali potok. Že od negda so se tam špili mali lidge iz Male vesi. Na, tam so se lejta pa lejta špili mlajši iz Male vesi. Eske gnesden je tak. Tě Mali potok, vse tiste drejve kouli njega, raki in ribe v njem so čule čuda mlaščičoga pogučavanja in tou eske itak poslušajo.

VRAG

Mlajši se leko brž postrašijo, če trbej ali nej. Tak je vse posedi, pa pri Malom potoki ranč tak. Edni stra majo od svoje sence, drugi od očove roke na njivi riti, tretji od školnika, štrti pa majo stra od straja. Tak je vseposedi pa pri Malom potoki ranč tak. Velke oči pa gvušno vsikiš dobi, gda pride rejč do velki strajov, kak so dihov, boža vola ali pa vrag. Od vraga pa mlajšom dejo vlaske gor, če vörvlejo v njega. Dapa nej mujs, ka vörvlejo. Leko je samo tak, ka stočji od njega skur za istino guči, po tistom je tou več nej šala.

- *Vraga je boukše nej zvati pa se je z njim sploj nej dobro srečati, - je trno za isto no gučala mala Rožika. - Iste je grušno tak, ka mi je tak tumačila moja baba. Una pa vej, ka je rejsan tak.*

- *Na, na, na, dola se stari, - se prouti postavo Feri. - Vej pa vsikiš malo bole čeden vej, ka vruga nega. Nigdar ga nej bilou pa ga nigdar nede.*

- *Ka bi pa nej, - je mali Toni brano malo Rožiko. - Geste, geste, geste vrag na toum svejti. Eto nejdujo nazaj sam poslušio moja oco. Pravo je, ka je Perdigalor Gusti eden velki vrag. Ka te vedli, vrag geste in tou je ranč Perdigalor Gusti. Tak, zdaj so pa leko brodili pa bole menje gučali. Vejn biške dugo, dugo brodili, če bi nej Djoužeki nika čednoga na pamet prišlo.*

- *Vej ga pa poglednimo, če je rejsan takši velki vrag, kak se guči.*

Brž so gor

skoučili pa so šli doj po vesi, ka si ga poglednejo. Najprva so šli trno brž pas koraznimi stopajami. Že malo po tistom so noge več nej škele tak odti kak prva. Kak če bi se njim začo stra nut vlejčti. Že malo po tistom so sploj več nej škele nikam titi. Prestapali so se na ednom pa istom mesti, kak če bi glave više nji gratale slejpe. Ja, nagouk več nej bilou nikše vole, ka bi stoj vido pa spozno velkoga vruga iz Male vesi.

- *Ne vej, če me mama ne zove, naj dem domou, - si je zbrodo mali Toni pa že leto domou.*

- *Boug moj, vejsam pa nika vcejlak tapozabila, - je za njim več nej mejša slejpe noge mala Rožika.*

- *Rejsan, ge to, - je ranč takši grato Feri, za njim pa eske vsi drugi.*

Tak so zagnouk nej vidli velkoga vruga. Dapa vrag je tam, gde ga najmenje čakáš. Pa so ga tak spoznali to. Lejtali so tam kouli Maloga potoka, gda je po pouti ta do nji prišo niške drugi, kak velki vrag. Prišo je rezat vrbovo šibdje. Mlajši so tak nagouk gratali vcejlak trdi od straja. Samo so z velkimi oči gledali v njega in čakali, ka se njim nika lagovga zgo-

di. Un pa ji je samo pogledno, se njim poklono pa šou tadale. Kuman, gda je odišo ta za velke drejve, so začali potiüma gučati.

- *Zdaj nas grušno v pekenu odpela, - se je kuman čulo maloga Tonija.*

- *Ne zovi vruga, ka sam preveč rad pride, - se je eske bole potiüma koru Feri.*

- *Vej je pa že prišo, - je skur Djouko Djoužek.*

Tak so zdaj nej meli več nikšoga viüpanja, ka ji kaj lagovga ne zaodi. Čakali so s strajom v čuntaj, ka bou zdaj iz nji. Tam od daleč pa se je čulo samo spejvanje tistoga človeka, kak vrbovo šibdje rejže.

Nin za dveji vöri je zgotouvo. Mlajši so eske itak tam bili, kak če bi je stoj namalo. Šou je mimo nji, se njim poklono pa odišo tadale. Nikomi je nej napravo nika lagovga, nikogaje nej zvrčö, nikomi je nej nika vkraj vzeu. Zdaj so rejsan nej več vedli, ka naj si brodijo. Dokeč je nej mala Rožika praja:

- *Zvragoum je lak, dokeč ga ne spoznaš, ranč vpamet ne vzemeš, ka je vrag!*

Na, zdaj so meli pa nika za svoj mlaščiči guč pri Malom potoki.

Miki Roš

Porabski učenci so tekmovali

KOTIČEK

Državni pedagoški inštitut vsako leto organizira za učence, pripadnike manjšin, tekmovanje v materinščini ter spoznavanju lastnega naroda. Referentka za Slovence pri tem inštitutu Agota Kállay je tudi letos prosila porabske šole za sodelovanje na tekmovanju, katerega se po pravilih lahko udeležijo učenci 7. in 8. razredov.

Tekmovanje je sestavljeno iz pisnega in ustnega dela. Prijavljeni učenci so meseca marca pisali test in spis, 20. maja so pa odgovarjali ustno.

Učenci po tekmovanju

Komisija je bila v dilemi pri ocenjevanju ustnih prispevkov. Pri nekaterih učencih je bilo očitno, da še dobro obvladajo domače narečje, so se pa manj pripravljali iz razpisanih tem. Pri drugih je bilo opazno, da so se veliko pripravljali, tudi njihovi učitelji so precej vadili z njimi, so pa bili manj vešč domačega narečja in proste komunikacije. Ko smo pa sesteli točke pisnih in ustnih prispevkov, smo dobili dokaj realen rezultat. Pri predmetu slovenščina smo podelili dve prvi mesti, najboljša sta bila **Bernadett Virovec**, OŠ Gornji Senik, in **Laci Pinter**, Gimnazija Monošter. Drugo mesto je zasedla **Gabriela Labric**, OŠ Gornji Senik, tretje pa **Nikoleta Hodač**, OŠ Števanovci. Pri predmetu Spoznavanje lastnega naroda je zmagal **Rihard Bajžek**, OŠ Gornji Senik, drugi je bil **Norbert Kozar**, prav tako s seniške šole. Tretje mesto je dosegla **Bernadett Virovec**.

Marijana Sukič

Lutkovno gledališče

Lutkovno gledališče Ljubljana je 18. pa 19. maja nastopokazalo igro z naslovom „Lutkovne variete“ v vrstaj Gorenji Senik, Sakalovci, Slovenska ves-Monošter pa Števanovci v Porabji. V predstavi je oživilo vsvkupen 17 lutk, s sterimi je pred nas „ščaralüvo“ skur cejli svet igralec **Brane Vižintin** s pomočjavu direktora gledališča Marjana Gabrijeličica.

(Več o tejm v naslednji novinaj.)

KAUT

ZA VZPODBUJANJE RAZVOJA TURIZMA NA GORIČKEM IN V PORABJU

Tisti z nekoliko daljšim spominom (in več leti) vedo, da je pred desetletji že vozil madžarski avtobus iz Monoštra v Mursko Soboto, tedaj seveda čez mejni prehod Bajansenye-Hodos, ker gornjeseniškega (z Martinjem) in veriškega (s Čepinci) seveda še ni bilo. Povezava je bila najprej zanimi-

3000 in drugih, da bi obiskovali Goričko in Porabje. Potniki so za to, da bi se z avtobusom vozili iz Murske Sobote v Monošter, pa čeprav za začetek le dvakrat mesečno, ne bi bilo kaj dosti, zato bodo gostom v Moravskih Toplicah ob siceršnjem programu ponudili tudi priložnost obiska v Mo-

bo tovrstna ponudba v nekaj letih dovolj pestra in privlačna ob avtobusni progi, ki iz Murske Sobote skozi Moravske Toplice, Gornje Petrovce, Šalovce, Dolence, Budince in Čepince pelje čez prehod na Verici v Porabje. Sicer pa bo po voznem redu avtobus iz Murske Sobote odpeljal ob tričetrti na osem, četrť čez osmo bo v Monoštru, od tam se bo vračal ob pol enih in se vrnil v Sobototo tik pred eno ali trinajsto uro. Za povratno vozovnico je potrebno odšteti 1950 tolarjev.

Župani, ki so se udeležili prve vožnje, so pri podžupanu mestne občine Monošter zvedeli tudi o pomembnih turističnih načrtih, in sicer o naložbi 3 milijarde forintov v termalni park in hotel. Pri uresničitvi teh načrtov, o katerih je govoril László Bauer, bi lahko sodelovala tudi Slovenija. Ne z lepimi besedami ampak kot sovlagateljica, z denarjem in poslovnim interesom, kot ga je na drugih področjih (že) našla Avstrija. Predvideno je, da se bodo o tem na poslovni konferenci septembra pogovarjali zainteresirani predstavniki Železne in Zalske županije, občin, slovenskega

Prihod avtobusa v Monošter (foto: N. Juhnov)

va in privlačna, kar pomeni dovolj potnikov, potlej je kar na lepem zamrla, ker je avtobus vozil bolj ali manj prazen. Pobud za vnovično avtobusno povezavo, zdaj čez nove mejne prehode, je bilo kar nekaj. Prvi so odprli progo v Vasi Volanu v Sombotelu, in sicer lani čez prehod Gornji Senik-Martinje, od 18. maja pa bo vozil prvo in tretjo sredo avtobus med Mursko Soboto in Monoštro, čez mednarodni prehod Čepinci-Verica. Kot je zagotovil župan Aleksander Abraham, bo letos asfaltiran manjkajoči del ceste k prehodu, kajti povprečen makadam ni niti za avtobus, še manj za občutljive voznike iz Avstrije.

Naloga so se lotili v murskosoboškem Avtobusnem prometu in na promocijsko vožnjo ob županih povabili tudi novinarje in druge potnike (da bi napolnili avtobus). Pobuda za povezavo je prišla od Zveze Slovencev (Jože Hirnök) in župana občine Šalovci Aleksandra Abrahama. Vendar ne gre, so poudarjali direktor AP Jože Veren, vodja komercialne (in turistične agencije Klas) Gita Sever in vodja organizacijske enote promet in turizem Vesna Rebrica, za klasično avtobusno linijo, ampak je poudarek na pritegnitvi gostov iz Term

noštru, z vmesnimi postanki na Goričkem pa tudi v Porabju, denimo na Verici (ko bo urejena spominska soba pokojnega lončarja in ljudskega umetnika Karla Donceca) ali v Števanovcih, morda pa bodo zavili do Andovec in Črnih mlak.

Predstavniki goriških občin, Avtobusnega prometa in narodnostnih organizacij so na sedežu mestne občine zvedeli nekaj podrobnosti o doslej najboljšežnejših turističnih načrtih v Monoštru (foto: eR).

Šalovski župan Aleksander Abraham, na avtobus sta prišla tudi gornjepetrovski župan Franc Slitthuber in hodoški Ludvik Orban, napoveduje zanimivo ponudbo, denimo na Rengeovi kmetyji ali kateri drugi v tem delu Goričkega. Če se bodo uresničile napovedi župana Abrahama,

turističnega gospodarstva in drugi. Turizem v različnih oblikah je velika toda še neizkoriščena priložnost tako za Goričko kot Porabje. Stara ali zelo stara ugotovitev, ki terja konkretna dejanja na obeh straneh meje.

eR

»Moja potovanja«

S tem naslovom je na ogled foto razstava avtorja Lada Klara v Slovenskem kulturnem in informativnem centru v Monoštru. Lada Klara pozna vsi, ki prebirajo Slovenski koledar, kajti že nekaj let objavlja v njem svoje potopise, ki jih ilustrira z zanimivimi fotografijami.

Avtor razstave Lado Klar je hodil v osnovno šolo v prekmurški vasi Turnišče, ki ji po zaslugi Marije Terezije pravijo tudi Varaš. Nekega dne ga je razveselil stric, ki mu je podaril fotoaparata Mehovko formata 6x9 centimetrov. Toda z veseljem so nastopili tudi problemi. Za fotografiranje so bili potrebni filmi, iz teh pa izdelati fotografije. Najbližji fotograf je bil v Murski Soboti, prometne povezave so bile slabe, najhujše pa, da pri hiši ni bilo denarja, še posebej ne za fotografije.

Časi so se spreminjali, ko je bil že zaposlen in delal na terenu v Siriji, tam si je kupil prvi resnejši aparat Kiev formata leica. To je bil dober aparat, poznavalci vedo, da je kopija znanega nemškega Contaxa. Njegova ljubezen do fotografije se je krepila. Tudi laboratorijska dela je opravljal sam. Po vrnitvi v Prekmurje se je zaposlil kot tehnični risar, nato pa bil dolga leta aranžer. Murska Sobota se je začela hitro razvijati. V objektiv je ujel mnoga zanimiva dogajanja in v objavo ponudil lokalnemu časopisu. Njegovo delo so opazili odgovorni pri časopisu, kjer je bil nekaj let honorarni fotoreporter. Klarove fotografije sta objavljala tudi ljubljansko Delo in mariborski Večer.

Lotil se je tudi izdelave velikih, nekajmetrskih fotografij. Pri pridobivanju znanja in izkušenju mu je veliko pomagal prijatelj, vedja foto službe pri Akademiji znanosti v Budimpešti. S Pomurskim tiskom je sodeloval na področju komercialne fotografije.

Ko se je začel ukvarjati s planinstvom, se je začelo tudi novo življenje na področju fotografije. Odprlo se mu je široko obzorje novih možnosti. Njegova prva zahtevnejša tura je bil vzpon na Triglav. Potem je spoznal nekatere gorenjske alpiniste in z njimi vsotopil v svet visokogorstva v zžponi na Gorsglockner, Mont Blanc in druge zahtevne gore. Daljne dežele je spoznal v organizaciji Planinske zveze Slovenije. Med njimi Mehiko, deželo ognja in ledu Islandijo, Kilimandžaro, Ande, Peru, Bolivijo, Čile, kjer je spoznal inkovsko kulturo.

Pred letom in pol je bil na sveti gori Ararat, pred kratkim pa se je vrnil iz Nepala, kjer se je udeležil Trekinga Everest. Z vrha gore Kalapa-ttar, visoke 5550 metrov, je z bližine občudoval veličino in lepoto najvišje gore na svetu in druge gore in vrhove.

Razstava Lada Klara je na ogled do 15. junija.

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić

Naslov uredništva:

H-9970 Monošter,

Gárdonyi G. ul. 1,

p.p. 77,

tel.: 94/380-767

e-mail:

porabje@mail.datanet.hu

ISSN 1218-7062.

Tisk:

SOBOŠKA TISKARNA
SOLIDARNOST d.d.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.

